

İLT 356 Kùltùrlerarası İletififim

İLT 356 Kùltùrlerarası İletififim
Dr. Öğretim Üyesi Engin SARI

6. Hafta Kùltùrlerarası İletififimde Anaakım-Yönetimsel Yaklaşımlar ve Eleştirisi

BELİRSİZLİKTE SAKINMA VE ENDİŞE

WILLIAM GUDYKUNST

- Endişe ve belirsizlik yönetimi kuramı
- Argüman: Başarılı bir kültürlerarası iletişim için belirsizlik ve endişenin azaltılması gerekir.
- Bireyler, yabancılarla ilk kez kurdukları etkileşimlerde, eğer onlarla gelecekte de karşılaşacaklarsa, belirsizliği azaltmaya çalışırlar.
- Yabancılar hem endişe hem belirsizlik kaynağıdır
- Yabancılar da güvende hissetmezler ve nasıl davranacaklarından emin olamazlar.
- Belirsizliği azaltma, ötekilerin tavırları, inançları, duyguları ve davranışları hakkında etkin tahminler geliştirmeyi içerir.

YÖNETİMSEL İLETİŞİM YAKLAŞIMI

- Gudykunst'un iletişim kuramı
- Bireysel, kişilerarası, gruplararası, kültürel...

YÜKSEK BAĞLAM - ALÇAK BAĞLAM

- Bu kuram, kültürlerarası iletişim çalışmalarında yüksek bağlam-alçak bağlamlı kültürlerle uyarlanmıştır.
- Farklı kültürlerde arkadaş edinme ve flört ilişkilerine uyarlanıyor...
- Etniklerarası ilişkilere (siyahlar-beyazlar)
- Kültürlerarası uyumlanma (Gudykunst)
- Belirsizliği azaltma ve endişe kontrolünün gerekli ve yeterli koşul olduğunu buluyor.

KURAMIN DAYANDIĞI DEĐIŐKENLER

- 8 deđiŐken:
- Ev sahibi kültüre dair bilgi düzeyi, Ortak ađ (network), gruplararası tavırlar, tercih edilen temas biğimi, streatipler, kültürel kimlik, kültürel benzerlik ve ikinci dil yeterliliği.

Kültürlerarası İletişim: Verili Kültürel Farktan İnşa Edilen Kültürel Farka

Kültürlerarası iletişimde kültür ve kimliği araştırdığına göre, kültürlerarası iletişimden ne anlaşıldığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Asker Kartarı'nın kültürlerarası iletişim tanımı...

Burada biraz daha açmak gerekirse:

“Kültürlerarası iletişim farklı kültürlere mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıнын algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinlerarası bir bilim dalıdır” (2006: 23).

Burada, alıntılanan tanımın ve dayandığı perspektifin, eleştirel bir değerlendirmesi yapıp, yorumlayıcı bir kültürlerarası iletişim yaklaşımının ana hatları çıkarılmaya çalışalım.

Kartarı'nın tanımının, özellikle ABD'de 1940'larda temelleri atılan anaakım toplum biliminin işlevselci-davranışçı yaklaşımının yankısını taşıdığı öne sürülebilir. Kartarı kültürü, "sembol, anlam ve normların tarihsel aktarım sistemi" olarak tanımlayarak hem kültür kavramsallaştırmasında, hem de kültürlerarası iletişim tanımında "aktarım" üzerinde durur.

Kültür böylece, kuşaktan kuşağa ya da insandan insana iletişim sayesinde aktarılan bir simge, anlam ve normlar bütünü olan ve davranışlarda somutluk kazanan bir *veridir*. Kültürlerarası iletişim tanımında da aynı şekilde, *anlamı* verili ve iletişimde bir yerden bir yere nakledilen bir ileti sayma eğilimi sezilmektedir

Kültürün ve kültürel farkın verili kabul edilmesi, değişime, simgesel üretime ve inşaya odaklanan dönüştürücü bir eleştirel ilgiden çok, toplumsalın istikrarına yönelik açıklayıcı bir ilgiye yaslanıldığını gösterir. Bunun yerine, inşacı bir yaklaşımla, kültürlerarası iletişimi nasıl tanımlayabiliriz?

Kültür sadece atalarımızdan ya da etkileşimde olduklarımızdan devraldığımız bir simge, anlam ve normlar bütünü değildir. Kültür bize, simgeler sağlar ancak bu ortak simgelerle yeni anlamlar yaratır ve kültürü tarihselleştiririz. Bu yüzden kültür, verili ve şifresi çözülecek bir istikrar alanı olmaktan çok, üzerinde büyük toplumsal ve politik mücadelelerin verildiği ve toplumsal etkileşimlerle yaratılan "anlamlar ağı"dır.

BURADA AÇIĞA ÇIKAN ŞEY ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR

İnşacı bir yaklaşıma göre, verili olan kültürün belirlediği iletişim davranışlarının, kültürden kültüre farklılaşmasını inceleyen bir kültürlerarası iletişim değil

Bizzat kültürel farkı yaratan, topluluğun kültürel sınırlarının inşasına aracı olan bir kültürlerarası iletişim kavrayışı söz konusudur

Bu, eleştirilen tanımın, basit bir tersine çevrilmesi değil, kültürlerarası iletişim incelemelerinin, odağının değiştirilmesidir.

Böylece kültürlerarası iletişim kültürün, kültürel farkın ve bu sayede kültürel kimliğin nasıl inşa edildiğinin incelenmesi için gerekli eleştirel çerçeveyi kazanmış olmaktadır.

Bununla birlikte kültürlerarası iletişimde işlevselci, yorumlayıcı ve eleştirel yaklaşımların sınıflanmasından da bahsedilebilir.

Judith N. Martin ve Thomas K. Nakayama (2000), kùltùrlørarasý iletiřim alanýndaki yaklařýmlarý üç grupta toplar:

1) Kùltùrel farklýlýklarýn iletiřimi etkilediđini vurgulayan geleneksel iřlevselci sosyal psikolojik yaklařým

2) İletiřim bađlamýnı anlamayı öne çýkaran yorumlayıcı yaklařým

3) Kùltùrlørarasý iletiřimi anlamada iktidarýn ve tarihsel bađlamýn önemi üzerinde duran eleřtirel yaklařým (Sarı, 2004: 70).

Kültürlerarası iletişim çalışmalarında, işlevselci, yorumlayıcı ve eleştirel yaklaşımlar, gerçeklik, insan davranıŐı ve bilginin doğasına iliŐkin farklı varsayımlara dayanır (Bkz. TABLO I).

Pozitivist sosyal bilimin bilgibilimsel ve yöntembilimsel sınırları içindeki çağdaş işlevselci yaklaşımlar, genel olarak kültürün iletişim davranışlarını belirlediği teorik önvarsayımıyla hareket eder. İletişim tarzlarının, kültürün belirlenimine tabi olarak kültürden kültüre nasıl farklılaştığını, gözlenebilir davranış çerçevesinde araştırır.

Kültürlerarası iletişim çalışmalarında işlevselci-davranışçı yaklaşımın öncüsü William Gudykunst'tur. Gudykunst'un (Young Y. Kim ile birlikte, 1988) *Theories in Intercultural Communication* (Kültürlerarası İletişimde Kuramlar) başlıklı derlemesindeki makalesi, hem bir dizi çalışmasının teorik temelini özetler, hem de kültürlerarası iletişim çalışmalarındaki işlevselci yaklaşımın birçok yönelimini temsil edici niteliktedir. William B. Gudykunst'un toplam 50'nin üzerinde makale ve kitabı vardır. Bunların büyük bir çoğunluğu, psikolojideki "belirsizlikten sakınma" (uncertainty reduction) kuramının farklı örnek vakalara ve kültürlere uygulanmasını içerir.

İşlevselci-davranışçı yaklaşım, farklı kültürel grupların iletişim davranışlarının nasıl değiştiğini ve iletişim sürecinde etkili olan psikolojik değişkenleri tanımlar.

Bu değişkenler, kültür tarafından belirlendiğinden, iletişim sürecinde bunları denetleyebilmek için, kültürel farklar bilinmelidir. Bu bakımdan işlevselci-davranışçı yaklaşım, kültürel farkı zımni bir şekilde, anaakım iletişim modellerinin terimleriyle söylemek gerekirse, “gürültü” kabul eder: iletişim sürecinde iletinin niyetlendiği haliyle anlaşılmasını engelleyen, dolayısıyla en aza indirgenmesi gereken bir unsur. İletişim davranışlarını etkileyen kültürün bilinmesiyle, iletişim sürecinin etkinleştirilmesinde engelleyici olabilecek kültürel farklılıkların da yönetilebileceği düşünülür.

Kültürlerarası iletişim çalışmalarındaki işlevselci yaklaşım, iletişimi kavrama biçimiyle eleştirilmiştir. Her şeyden önce iletişimin, tahmin edilebilir olmaktan çok yaratıcı ve dinamik bir etkinlik olduğunu kavramaktan uzaktır.

- Bununla birlikte, işlevselci yaklaşım, gerçekliğin özneye tamamıyla dışsal olmadığını, öznenin de aynı zamanda gerçekliğin kurucusu olduğunu öngörememektedir.

Ayrıca işlevselci yaklaşım, kültürün dinamik ve mücadelecı, toplumunsal çatışma ve çelişkileri içeren yönlerini görmekten uzak olduğu için, bütün değişkenlerin ve hangi kültürlerarası iletişim tarzının başarılı, hangisinin başarısız olduğunun tam olarak tanımlanamayacağını kabul etmekten kaçınmaktadır.

- Öte yandan, işlevselci yaklaşımın diğer yaklaşımlara oranla, yöntembilimsel olarak kültürel farklılıklara daha az duyarlı olduğu da söylenebilir.

❖ Davranışçı sosyabilimin eleştirisini içeren geniş bir literatür mevcuttur. Burada kültürlerarası iletişim çalışmaları bağlamındaki temel eleştirileri ile sınırlı kalındığı için, bu tartışmaya girilmemiştir. Jürgen Habermas'ın *Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine* (1998) adlı kitabı, sosyal bilimlerdeki paradigmalara kapsamlı bir eleştirel değerlendirmesini yapar